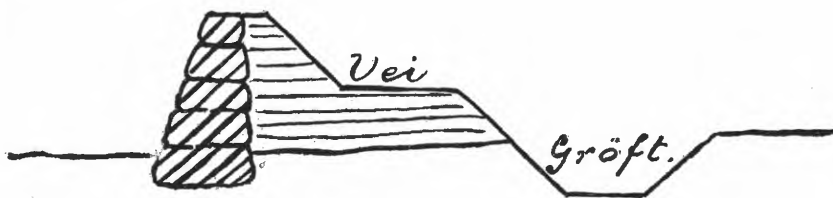

UTTAPNINGSARBEIDER I LISTER FOGDERI

AV LANDBRUKSINGENIØRASSISTENT K. SOMMERSCHIED

SLEVDALSVANDET ligger ca. 2 km. fra havet like ved og tæt sønden- for Lister fyr. Dets høide over havet er kun ca. 3 m., men det er saa grundt, at man i tørt veir kan vade over hele vandet, og ved det nu iverksatte arbeide med sækning av utløpet vil det bli helt uttappet.

Allerede i 1896 blev der utarbeidet en plan til vandets uttapping; men gjennomførelsen strandet dengang dels paa grund av uenighet mellem de interesserte, og dels fordi man fandt arbeidet for kostbart. Men som det har gaat saa mange andre steder, har det ogsaa gaat her, at disse nyttige fællesarbeider truer sig frem trods motstand og misforstaaelser, og man er nu kommet saa langt, at man har faat statsbidrag til arbeidet, og det blev paabegyndt i sommer. Omkostningene er anslaat til kr. 19000,00.

Den utarbeidede plan tilsigter ikke blot at sænke vandstanden i Slevdalsvandet og i den lille elv, som løper ut av samme, men ogsaa at sikre en del av det lavtliggende land mot oversvømmelser fra havet. Nærmest dette ligger først en noget høiere banke — en strandrind, som er opfyldt av tildels meget stor sten, og som hæver sig til en høide av 1—1,5 m. over havet. Indenfor denne havrind ligger saa en forholdsvis stor slette med god jord, som tildels ogsaa nu er dyrket; men som ligger saa lavt, at den oversvømmes av havet, der under springflod kan stige temmelig høit. For at beskytte denne lave slette skal der derfor opføres en dæmning mot havet, der paa det midtre parti faar en høide av 1,5—1,7 m. over marken, men avtar i høide indover mot begge sider, idet den slutter sig an til det omgivende høiere land. Dæmningen opføres et stykke indenfor havrinden, hvor brændingens magt er brutt, og bygges med en stenmur ytterst, hvortil slutter sig en jordfyldning med en grøft indenfor, se skissen.

Fra havet og op til dæmningen graves utløpskanalen med 6 m. bundbredde, og gjennom dæmningen føres den gjennom en 6 m. bred, solid sluseport av træ. Sluseporten skal nedentil efter hele sin bredde

forsynes med en 1 m. høi luke, som skal gaa paa hængsler og aapne sig utover — altsaa til den mot havet vendende side for det ovenfra gjennem kanalen strømmende vand, men straks lukke sig tæt, naar havet sætter paa med springfloden. Luken, som naturligvis maa være solid bygget, blir noget tung, men skal avbalanseres ved en kontravegt for at svinge let. Ved dette arrangement opnaar man altsaa, at havet under stormflod og høi vandstand hindres fra at oversvømme det lave land bak dæmningen. Dog varer denne høie vandstand i havet aldrig længe ad gangen, og det blir antagelig kun ved sammentræf av uheldige omstændigheter, at vandet kan faa tid til at samle sig til nogen større høide indenfor dæmningen, førend det atter faar anledning til at slippe ut, naar vandet synker.

Videre føres altsaa kanalen med svakt fald op til Slevdalsvandet, hvis vandstand blir sænket ca. 1,5 m., og tvers igjennem dettes bund. Utløpskanalen blir i det hele ca. 2,5 km. lang og det land, som ved denne sænkning blir tørlagt, utgjør noget over 1000 maal jord. Selve Slevdalsvandet er forholdsvis litet; men rundt omkring vandet og mellem dette og havet ligger temmelig vidtstrakte, flate strækninger, som nu er vandsyke og udyrkbare. Jorden har for det meste myrkarakter, men er overalt noksaa sterkt sandblandet. Der er partier med ren sandjord, dækket av et mer eller mindre tyndt lag av en evjeagtig jordart, og der findes ogsaa partier med ren brændtorvmyr. Som helhet er jorden overmaade vel skikket for dyrkning, naar den kun blir tørlagt. Interessert i arbeidet er gaardene Borhaug, Vatne, Vogsvold, Skollevoid, Brækne, Langeland og Velle.

Stavemyren, beliggende paa gaarden Stave, som ligger straks nordenfor Lister fyr. Ved uttapping av denne myr vil der tørlægges ca. 110 maal jord. Arbeidet paabegyndtes i høst, og vil antagelig bli færdig i løpet av næste aar.

Endvidere er der utarbeidet plan til sænkning av 3 store vand, liggende like i nærheten av hinanden paa det flate land ved Vanse kirke, nemlig *Næsheimvand*, *Prestvand* og *Brostadvand*. Herav er Næsheimvand det største og ligger nærmest havet, og dette vand optar i sig tilløpene fra Prestvand og Brostadvand, som forener sig og løper samlet ut i Næsheimvand. Først maa da dette sænkes, efter planen omtrent 2 m., og saa føres arbeidet videre op til de to andre. Dette sænkingsarbeide er meget storslagent, og dersom det gjennomføres, hvad der nu er utsigt til, vil store strækninger bli tørlagt omkring disse vand, og dertil kommer endnu største delen av den saakaldte Hellemyr, der nu ligger som en stor øde ørken paa flere tusen maal mellem gaardene Maberg, Skjeime, Dyngvold og Hasselgaardene, og utgjør en ikke ubetydelig del av det flate Listerland.

I den høiere liggende del av Vanse, der nærmest maa sættes i klasse med fjeldbygden, er sænket et tjern ved *Grostol* med tørlægning

av 10 maal jord, og videre er uttappet en myr paa 24 maal paa gaarden *Eigeland*. Dette kan synes smaatier, men har overmaade stor betydning for de bittesmaa gaarder heroppe, hvor f. eks. 10 maal jord regnes som en stor vidde, der betragtes omtrent med samme respekt, som man ser paa 100 maal nede i de større bygder i lavlandet. Disse to arbeider var færdig utført i sommer.

I Lyngdal er man paa det nærmeste færdig med et større elv-sænkingsarbeide paa gaardene *Hindersland*, *Meland*, *Ekenæs* og *Øvsteland*. Disse gaarder ligger for sig selv i en liten bortgjemt dal et stykke op fra Lyngdalsfjorden. De er beliggende paa en ca. 2 km. lang, flat slette med svakt fald. Den her igjennem løpende elv satte i flomtider største delen av sletten under vand, og desuten laa ogsaa jorden lavt i forhold til elvens almindelige vandstand. Jorden var derfor saa bløt, at man kun vanskelig kunde gaa paa den; men nu efter elvens sænkning faar man overalt fuld grøftedybde, og man har allerede begyndt med dyrkningen. Det vandsyke areal, som her er tørlagt, utgjør ca. 300 maal og bestaar for største delen av myr, som takket være elvens stadige oversvømmelser ned igjennem tiderne er ekstra frugtbar, og en av gaardbrugerne her mente, at disse gaarder var steget mindst 20 000 kr. i salgsværdi, siden elven blev sænket, og dette er vistnok heller ikke urimelig med de derværende høie jordpriser.

I Kvinesdal er man paa gaarden *Ytre Eigeland* netop i sommer færdig med en større myruttapning, hvor der direkte ved arbeidet er tørlagt omtrent 640 maal jord, og naar de tilgrænsende dele av markene medregnes, hvor der før var tilstrækkelig fald, utgjør den hele slette over 1 000 maal. Ytre Eigeland ligger forøvrig omtrent midt paa den temmlig store, flate slette, som danner den nederste del av Kvinas dalføre, og som strækker sig fra Kvinas munding i fjorden og ca. 6 km. opover til gaarden Aamot, hvor ogsaa kirken ligger. Indtil for faa aar siden laa store dele av denne vide slette ubrukt, uagtet bebyggelsen her fra gammel tid har været forholdsvis tæt; men i de aller sidste aar har man med stor iver tat fat paa dens opdyrking overalt, og der vil nu ikke gaa mange aar, inden alt er opdyrket eller beplantet med skog. Vistnok er ikke jorden her overalt den bedste, da undergrunden hyppig bestaar av skarp elvegrus, og naar dette kun er dækket med et tyndt eller endog ganske forsvindende matjordlag, saa frembyr den jo ikke de bedste betingelser for dyrkning; men saa planter man paa de daarligste steder skog, og den trives udmerket. Det, som navnlig har sat fart i opdyrkningsarbeidet i Kvinesdal og bedret forholdene i bygden i det hele, er anlægget av det nye træsliperi ved gaarden Træland ved den av Kvina dannede Trælandsfos, hvorfra sliperiet faar den fornødne drivkraft.

Av andre arbeider i Kvinesdal maa nævnes sænkning av et tjern paa gaarden *Tjørnham* og uttapping av myrer paa gaardene *Hompland* og *Solbjørg*, med indvinding av respektive 108, 58 og 95 maal jord.

Disse, som alle er gjort færdig i løpet av de sidste 3 à 4 aar, har alle den aller største betydning for de respektive gaarder.

I naboherredet Fjotland, som ogsaa ligger i Kvinas dalføre, er der under arbeide en elvesænkning i gaarden *Eieslands* utmark. Det er her en bielv til Kvinna, som skal sænkes, og derved vil der tørlægges nogen ganske bra myrpartier paa noget over 100 maal i utstrækning. Arbeidet vil antagelig være færdig i sommer.

Videre er under arbeide sænkning av Knabeelven ved gaarden *Knaben*, og der vil her tørlægges en meget pen slette paa 123 maal. Jorden er for det meste sandblandet myr, som av naturen er meget frugtbar; men den har ikke kunnet dyrkes ordentlig paa grund av elvens oversvømmelser. Eftersom avsætningsforholdene her er gode, da der oppe i fjeldet en mils vei ovenfor Knaben i flere aar har været drevet en molybdænglansgrube, hvor mange mennesker har været sysselsat, saa vil dette arbeide faa end større betydning.

Endelig er der i sommer paabegyndt to vandsækningsarbeider i en avsidesliggende bygd i Bakke herred. Fra gaarden Haughom ved Sirdalsvandet gaar der op en liten fjelddal, hvor gaardene Øksnedal, Listøl, Jødestøl og Aavedal ligger. Det gjennem dalen løpende vasdrag danner 2 smaa vand nemlig Øksnedalsvand og Aavedalsvand ved gaardene av samme navn. Ved indtrædende flom stiger disse vand over sine bredder og oversvømmer store dele av den jord, som delvis er dyrket paa et vis; men som for største delen ogsaa nu er saa vaat, at man omtrent ingen avling faar derpaa. Ved de altsaa nu igangsatte sækningsarbeider vil der ved Øksnedalsvandet tørlægges 29 maal og ved Aavedalsvandet 62 maal, eller tilsammen 91 maal.

Uagtet det saaledes her er forholdsvis smaa jordvidder, som indvindes, har dog disse arbeider meget stor betydning for gaardenes økonomi, idet der til disse fjeldgaarder hører gode beiter, og kan man forøke avlingen paa indmarken og dermed beholdningen av vinterfor, saa kan kreaturbesætningen straks økes betydelig, idet der allikevel er rikelig beite for sommerhalvaaret. Det der ellers er tilgjengelig av dyrkbar jord er for det første meget smaa stykker, og for det andet bestaar disse av meget stenet jord, som er kostbar at bryte op.
